PREMÇAND'IN SEÇİLMİŞ ÖYKÜLERİ

Modern Hindī Edebiyatı Seçkisi

PREMÇAND

Derleyen ve Hindī Dilinden Çeviren
Canan Yoğurt

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1850
EDEBî ESERLER: 942

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-303-7

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Baskı ve Cilt: VİZYON BASIMEVİ KAĞITÇILIK
MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No:1/Z
Beylikdüzü/İSTANBUL Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika No: 52098

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Premçand: Asıl adı Dhanpat Rāi olan Premçand (1880-1936), yedi yaşında annesini, on altı yaşında babasını kaybetmiştir. On beş yaşında ilk evliliğini yapmıştır. On yedi yaşında bir yandan ailevi sorunlarla baş etmeye çalışırken, ilk öykü derlemesi olan *Soze Vatan* yayımlanmış ve bundan sonra da yazmış olduğu vatanseverlik konulu eserleriyle ün kazanmıştır. Onun *Soze Vatan* adlı eseri dönemin hükümeti aleyhinde olması sebebiyle tepkilere yol açmış, yetkililer tarafından toplatılıp imha edilmiştir. Premçand ilk olarak Navāb Rāi takma adıyla yazmaya başlamış İngiliz hükümeti tarafından gerçek kimliği deşifre edilince de Premçand ya da Munşī Premçand mahlası ile eserlerini yazmaya devam etmiştir. Bu süreç zarfında eşinin onu terk etmesi nedeniyle eşini "öldü" olarak betimleyen Premçand ikinci evliliğini Şivrānī Devī ile gerçekleştirmiş, bu evlilikten bir kız üç erkek evlat sahibi olmuştur. Aynı zamanda öğretmenlik ve okul müfettiş yardımcılığı da yapan yazar kırklı yaşlarındayken devlet memurluğu görevinden istifa ederek Mahātmā Gāndhī'nin çağrısı üzerine Tuz Yürüyüşü hareketine katılmıştır. Çeşitli dergilerde yazarlık ve editörlük yapan Premçand kırk üç yaşında kendi yayınevini kurmuştur. Bir süre Hindistan'da film yapımcılığı işine giren Premçand; tasarladığı filmlerin istediği etkiye ulaşamayacağını anlayınca edebiyat alanına geri dönmüştür. Yazar kısa öykülerinin yanı sıra Sevāsadan, Pratigyā, Nirmalā, Kāyākalp, Karmbhūmi, Godān, Gaban ve Rangbhūmi gibi birçok roman da yazmıştır. Sevāsadan adlı romanı filme uyarlanmıştır. Ölümünden önce Mangalsūtra adlı spekülatif romanını yazmıştır. Ancak bu eserini tamamlayamadan hayata gözlerini kapamıştır. Eser ancak onun ölümünden sonra yayımlanmıştır. Yazarın öykü ve romanlarına ek olarak dramaları, denemeleri, çevirileri ve biyografi türünde eserleri de mevcuttur. Maksim Gorki, Tolstoy, Dickens, Çehov, Maupasant, Oscar Wilde, Bankim, Azad, Halide Edip Adıvar, Gasworthy, Shaw, Garibaldi, Vivekananda, Sadi, Rumi, Ratan Nāth Sarşār, Mirzā Rusvā ve Maulānā Şarar Premçand'ın etkilendiği edebiyatçılar ve düşünürler arasındadır. Başlarda Ārya Samāc görüşünü benimseyen yazar zamanla Gokhale ve Ranade'nin toplumsal reform hareketlerinden, Bolşevik düşünce, Gāndhīzm, Marksizm, Nehrūcu ideolojilerden etkilenmiştir. Premçand'ın edebiyatla ilgili olan şu söylemleri bahsedilmeye değerdir:

«Yaşam tanrının krallığı olduğundan sonsuz, edebiyat insana özgü olduğundan sınırlıdır.»

«Bir ülke suya gömüldüğünde edebiyatçının bunu görmezden gelmesi imkânsızdır. Edebiyat toplumsal normların yansımasıdır. Bu normlar bozulduğunda, toplumun zayıflaması çok uzun sürmez.»

«Yaşamın temel amacı mutlu olmaktır. İnsan yaşamı boyunca mutlu olabilmenin yollarını arar. O mutluluğu göstermek, o mutluluğu meydana getirmek edebiyatın temel amacıdır.»

"Ancak içlerinde bir miktar keder, şefkat, tutku ve düşünce barındıran o insanlar yazabilir. Zenginlik ve eğlenceyi yaşamın amacı haline getirenler ne yazabilir ki?"

"Ben her zaman ilkelerimi yüksek ve kutsal bir yere koydum ve yaşadığım sürece de onları koruyacağım. Her köşe başında paraya tamah eden onlarca insan bulunsun; ama ben kendi ilkelerimden ödün vermeyeceğim."

"Eğer gerçekten inanarak topluma hizmet edersen, şan ve şöhret zaten senin peşinden gelir."

Munşī Premçand

Canan Yoğurt; 1989 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. 2006-2010 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Hindoloji Anabilim Dalında lisans eğitimi aldı. 2010 yılında Hindistan hükümetinin vermiş olduğu ICCR (Indian Council for Cultural Relations) bursuyla bir yıl süreyle Hindistan'ın Agra şehrinde bulunan Kendriya Hindī Sansthān adlı enstitünün Antarrāshtrīy Hindī Shikshan Vibhāg (Uluslararası Hindī Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü) diploma programına dahil oldu ve Hindī Bhāshā Dakshatā Diplomā (Hindī Dili Yeterlilik Diploması) almaya hak kazandı. 2014 yılında "Bhāgavata Purāṇa'da Yaratılış" adlı yüksek lisans tez çalışmasıyla bilim uzmanı ünvanını aldı. 2017 yılında doktora sırası misafir araştırmacı olarak üç ay süreyle Hindistan'ın Hyderabad Üniversitesi (University of Hyderabad-UoH / Hyderabad Central University-HCU)'da Hindī Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırmalarda bulundu. Aynı zamanda Hyderabad'da English and Foreign Language University (EFLU) ve Maulana Azad National Urdu University (MANUU) isimli kurumlara akademik ziyaretler gerçekleştiren yazar Hindī ve Urdu Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin yanı sıra Çeviribilim Bölümünden de öğretim üyeleriyle görüşmeler gerçekleştirerek çeşitli araştırma faaliyetlerinde bulundu. Hyderabad'da misafir araştırmacı olarak bulunduğu süre içinde Premçand'ın doğduğu yeri görme ve müzeleştirilen evini ziyaret ederek incelemeler gerçekleştirdi. 2021 yılında "Premçand'ın Öykülerinde Kadın Motifleri" başlığını taşıyan doktora teziyle doktor ünvanını almaya hak kazandı. Yazarın uluslararası hakemli dergilerde yayınlanmış İngilizce ve Türkçe makaleleri, uluslararası sempozyum bildirileri ve çeşitli çevrimiçi dergilerde Hindī dilinde yayımlanan köşe yazıları bulunmaktadır. Bilimsel dergilerde hakemlik görevinde bulunan yazar, yükseköğretim kurumları destekli bir projede de araştırmacı olarak yer alarak sempozum düzenleme kurulu görevi üstelenmiştir. Yazarın "Hintçe Gezi ve Konuşma Rehberi" adlı çift yazarlı bir kitabı da bulunmaktadır. 2014 yılında Erciyes Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Hindoloji Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başlayan yazar, halen aynı bölümde doktor araştırma görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz 11
Devanāgarī Alfabesi ve Transliterasyon Tablosu 13
Hindī Dilinde Sayıların Simgesel Gösterimi 14
Çalışmada Yer Alan Öykülerin Orijinal Adları ve Transliterasyonları 15

PREMÇAND'IN SEÇİLMİŞ ÖYKÜLERİ

I. Varlıklı Ailenin Kızı 19
II. Bir Ocak Gecesi 28
III. Yıkım 39
IV. Ṭhākur'un Kuyusu 43
V. Kefen 45
VI. Ceza 52
VII. Büyü 57
VIII. Acemi Çaylaklar 60
IX. Parçalanma 65
X. Ağabey 85

Çevirmenin Kaynakçası 93

ÖN SÖZ

Hindistan'ın yirmi iki resmî dili vardır. Bu diller, başta Hindî olmak üzere Bengalî, Telugu, Marathî, Tamil, Urdu, Guceratî, Kannada, Malayalam, Oriya, Pencabî, Assamî, Maithilî, Santalî, Keşmirî, Nepalî, Sindhî, Konkanî, Dogrî, Manipurî, Bodo ve Sanskrit dili olmak üzere konuşan sayısına göre sırasıyla sayılabilir. Hint edebiyatı da bu dillerle oluşturulmuş edebiyata verilen genel addır.

Bu diller arasında Hindî dili, Hindistan'ın resmî dili (rāshtrabhāshā) olarak ön plana çıkar. Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasından on beş yıl kadar sonra ülkede kullanımda olan İngilizcenin yerine Hindî dilinin kullanılması teşvik edilmeye çalışılmıştır. Bugün bakıldığında ise birçok Hintlinin çokdilli olduğu, anadili dışında yaşadıkları bölgenin dilini de bilmelerinin yanı sıra İngilizce ve Hindî diline de hâkim oldukları söylenebilir (Kaya, 2005: 127). Hindî; Hindistan'ın Bihar, Uttar Pradeş, Haryana, Himaçal Pradeş, Racasthan ve Madhya Pradeş eyaletlerinde konuşulan bir dildir. Hindistan resmî kaynaklarında dil konusundaki istatistiksel veri en güncel 2001 yılı nüfus sayımı sonuçlarına bağlı olarak sunulmuştur. Bu nüfus sayım sonuçlarına göre çoğunlukla Kuzey Hindistan'da konuşulan bu dilin 422,048,642 konuşanı[1] vardır. Aynı zamanda, başka bir modern Hint diliyle kıyaslandığında da daha fazla konuşan sayısı bulunmaktadır (Mukherjee, 1999: 134). Bu bağlamda yine aynı nüfus sayımı verilerine göre 1,028,737,436 olan Hindistan'ın nüfusu göz önüne alındığında Hindî dili konuşan insan sayısı nüfusun %41'ini oluşturur. Bu çalışmada, Hindistan'ın modern öykü yazarlarından Premçand'ın Hindî dilinde yazmış olduğu öyküleri Türkçeye tercüme edilmiştir.

---

[1] Hindistan'ın İçişleri Bakanlığı verilerine göre Hindî dilini ana dil olarak konuşan insan sayısı yaklaşık olarak 258 milyon civarındadır (https://www.censusindia.gov.in/Census_Data_2001/Census_Data_Online/Language/Statement1.htm) E.T. 09.05.2021.

Hindī ve Urdu Edebiyatında önemli bir yeri olan Premçand'ın yirminci yüzyılın başlarında yazın hayatına başladığı bilinmektedir. 1936 yılında öldüğünde geriye on iki roman, üç yüze yakın öykü, birçok deneme, tiyatro eseri ve tercüme eser bırakmıştır (Yoğurt, 2021: xvi). Gupta Premçand'ın Hint edebiyatında öneminden bahsederken şu ifadeleri kullanır: *"İngiltere için Dickens, Fransa için Balzac ve Rusya için de Tolstoy ve Maksim Gorki nasıl bir öneme sahip ise, Premçand da Hindistan için aynı tarihi ve edebî öneme sahiptir"* (Gupta, 1991: 88). Premçand yazın hayatına Urdu dili ile başlamış, daha sonra Hindī dilinde eserler vermiştir. Çeviri çalışmaları aracılığıyla da Batıda da tanınan Premçand öyküleriyle büyük yankı uyandırmıştır. Shapiro, Batıda Hindī Edebiyatı denince akla ilk Premçand'ın geldiğini, yaygın olarak tercüme edilen ve okunan ilk modern Hindī yazarı olduğunu söylemektedir. Chicago Üniversitesi tarafından basılan Premçand'ın öykülerinden oluşan *"A Premchand Reader"* ve Gordon C. Roadarmel'in *Godān* romanı çevirisiyle modern Hindī edebiyatı Batıya kadar ulaşmış olur (Shapiro, 1986: 99). Bu çalışmada temel motivasyonumuz Premçand'ın henüz Türkçeye bir iki öyküsü dışında öyküsünün tercüme edilmemiş olması ve çalışmamızın bu anlamda bir ilk olacak olmasıdır.

Premçand'ın bütün öyküleri sekiz ciltlik *Mānsarovar* adlı öykü derlemesinde toplanmıştır. Bazı yayın evleri ise bu sekiz ciltlik öykü derlemesini iki kitapta bir araya getirmiştir. Bu çeviri çalışmasında sekiz ciltten oluşan "मानसरोवर (2014)", iki kitaptan oluşan "प्रेमचंद की संपूर्ण कहानियां मानसरोवर (2016)" ve seçilmiş öykülerden oluşan "पुत्र प्रेम (2010) adlı öykü derlemelerinden yararlanılmıştır.

Öykülerinde Hindisan'daki toplumsal yaşamı, halk inanışlarını, gelenek-görenek örf ve adetleri yansıtması bakımından oldukça değerli olan Premçand, öykülerini halkın içinden karakterlerle halkın rahat anlayabileceği bir dil kullanarak oluşturmuştur. Öykülerinde kimi zaman Hindistan tarihinde ya da Hindu mitolojisinde önemli roller üstlenmiş kahramanlara ya da efsanelere yer vermiştir. Yazın hayatı boyunca toplumsal olaylara değinmiş bir yazar olarak, Hint kültürüne ait motifleri kendi eserlerinde özgün bir şekilde kullanan Premçand, Hindī edebiyatında modern dönemi ve Hint kültürünü edebi eserler üzerinden incelemek isteyenler için eşsiz bir kaynaktır.

DEVANĀGARĪ ALFABESİ VE TRANSLİTERASYON TABLOSU [1]

(1) Ünlüler

Dilüstü	Damaksıl	Dudaksıl	Akıcı	Damaksıl	Dudaksıl
अ (a)	इ (i)	उ (u)	ऋ (ṛ)	ए (e)	ओ (o)
आ (ā)	ई (ī)	ऊ (ū)		ऐ (ai)	औ (au)

(2) Ağızsıl, Burunsal ve Patlamalı Ünsüzler

Dilüstü	क (ka)	ख (kha)	ग (ga)	घ (gha)	ङ (ṅa)
Damaksıl	च (ça)	छ (çha)	ज (ca)	झ (cha)	ञ (ña)
Üstdamaksıl	ट (ṭa)	ठ (ṭha)	ड (ḍa)	ढ (ḍha)	ण (ṇa)
Dişsil	त (ta)	थ (tha)	द (da)	ध (dha)	न (na)
Dudaksıl	प (pa)	फ (pha)	ब (ba)	भ (bha)	म (ma)

(3) Yarı Ünsüzler

Damaksıl	य (ya)
Üstdamaksıl	र (ra)
Dişsil	ल (la)
Dudaksıl	व (va)

[1] Hindī dili sahip olduğu sesler bakımından yedi temel gruba ayrılır: (1) Ünlüler, (2) Ağızsıl, burunsal ve patlamalı ünsüzler, (3) Yarı ünsüzler, (4) Sürtünmeli ünsüzler, (5) Soluklu ünsüz, (6) Özel birleşik ünsüzler ve (7) Yabancı dillerden Hindī diline girmiş ses birimlerini karşılayan modifiye edilmiş yeni ses birimleri. Bu tabloyu oluşturmak için "M. Ohala'nın "*Aspects of Hindi Phonology*" ve S. Shukla'nın "*Hindi Phonology*" adlı çalışmalarından yararlanılmıştır.

(4) Sürtünmeli ünsüzler	
Damaksıl	श (ṣa)
Üstdamaksıl	ष (sha)
Dişsil	स (sa)

(5) Soluklu Ünsüz	
Gırtlaksıl	ह (ha)

(6) Özel Birleşik Ünsüzler		
क्ष (kṣa)	त्र (tra)	ज्ञ (gya)

(7) Yabancı ses birimlerini karşılayan ünsüzler				
क़ (ḳa)	ख़ (ḳha)	ग़ (ga)	ज़ (za)	फ़ (fa)

Hindī Dilinde Sayıların Simgesel Gösterimi

0 → ०	1 → १	2 → २	3 → ३	4 → ४
5 → ५	6 → ६	7 → ७	8 → ८	9 → ९

Çalışmada Yer Alan Öykülerin Orijinal Adları ve Transliterasyonları

TÜRKÇE	HİNDİ	TRANSLİTERASYON
Varlıklı Ailenin Kızı	बड़े घर की बेटी	Baṛe Ghar kī Beṭī
Bir Ocak Gecesi	पूस की रात	Pūs kī Rāt
Yıkım	विध्वंस	Vidhvans
Ṭhākur'un Kuyusu	ठाकुर का कुआँ	Ṭhākur kā Kuāṃ
Kefen	कफ़न	Kafan
Ceza	जुरमाना	Curmānā
Büyü	जादू	Cādū
Acemi Çaylaklar	नादान दोस्त	Nādān Dost
Parçalanma	अलग्योझा	Alagyochā
Ağabey	बड़े भाई साहब	Baṛe Bhāī Sāhab

PREMÇAND'IN SEÇİLMİŞ ÖYKÜLERİ

I. VARLIKLI AİLENİN KIZI[1]

1

Benīmādhav Singh, Gaurīpur köyünde saygın bir toprak ağasıydı. Onun dedesi zamanında tarımla uğraşarak oldukça büyük bir servet edinmişti. Köyün kurumuş gölünü tekrar canlandırmış ve onarılması hayli zor olan tapınağını onarmıştı. Fakat bir zamanlar kapısında görkemli bir fil geziniyorken, şimdi onun yerine yaşlı ve kemikleri sayılabilecek kadar zayıf bir manda vardı. Bu manda çok zayıf olmasına rağmen oldukça fazla süt verirdi. Öyle ki, toprak kabını almış salına salına süt sağmak için bu mandaya gelenlerin elleri hiç boş dönmezdi. Benīmādhav Singh, servetinin yarısını avukatlara harcamıştı. Şu anki geliri yıllık bin rupiden fazla değildi.

Thākur Sāhab'ın iki oğlu vardı. Büyük oğlu Śrīkaṇṭ Singh, derslerinde göstermiş olduğu gayret sonucunda üniversiteyi bitirmişti ve bir dairede memur olarak çalışıyordu. Küçük oğlu Lālbihāri Singh iri yarı ve iyi giyinmeyi seven genç bir delikanlıydı. Sevimli bir yüzü ve geniş omuzları vardı. Sabah erkenden kalkar, iki seer[2] taze manda sütü içerdi. Śrīkaṇṭ Singh ona hiç benzemiyordu. Śrīkaṇṭ üniversitede başarılı bir öğrenciydi. Fakat üniversite hayatı onun bedenini zayıf düşürmüş, yüzünü epey solgunlaştırmıştı. Bu yüzden ayurvedik tıp[3] kitaplarına özel bir ilgi duyuyor, ayurvedik tıbbın faydalı olduğuna inanıyordu. Sabah akşam odasından sıklıkla havan sesi geliyordu. Lahor ve Kalküta âlimlerini takip ediyordu.

Śrīkaṇṭ İngiliz eğitimi almış olmasına rağmen İngiliz gelenek ve göreneklerine çok da ilgi duymuyor, aksine onları şiddetle eleştiri-

---

[1] Premçand, (2014). मानसरोवर, (भाग – ७), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 7. Cilt 11. Öykü.

[2] Asya'da 20. Yüzyılın ilk yarısından önce kullanılmış, Hindistan, İran, Afganistan, Yemen, Pakistan, Nepal ve Şri Lanka gibi ülkelerde kullanılan sıvıları ölçmede kullanılan İngiliz sömürgesi yıllarına ait geleneksel bir ölçü birimidir. 1 seer yaklaşık olarak 64.648 kübik inç'e ya da 1.06 litre'ye tekabül etmektedir (https://sizes.com/units/seer.htm) E.T. 17.11.2021.

[3] Hindistan'da üç bin yıllık bir mazisi olan alternatif tıp yöntemi.

II. BİR OCAK GECESİ[1]

1

Halkū karısına gelip: "Ev sahibi geldi. Köşeye kenara koyduğumuz paraları getir de ona vereyim, yakamızı bıraksın," dedi.

Munnī o sırada yerleri süpürüyordu. Arkasına dönüp ona şöyle dedi: "Sadece üç rupimiz var. Onları verirsen battaniyeyi nasıl alacağız? Ocak geceleri tarlada ne yapacağız? Ona şimdi değil hasattan sonra parasını vereceğimizi söyle."

Halkū bir an tereddüt etti. Ocak ayı kapıya dayanmıştı, kış yüzünü gösterecek, soğuktan kasıp kavuracaktı geceleri, tarlaya battaniyeye sarılmadan asla gidemezdi. Ancak bu gerekçeyi ev sahibi kabul etmeyecekti, onları tehdit edip onlara hakaretler yağdıracaktı. Bu düşünceler içinde ağır adımlarla karısının yanına gelip onu şu sözlerle ikna etmeye çalıştı: "Getir hadi parayı da yakamızı bıraksın, battaniye için ben başka bir plan düşüneceğim."

Munnī onun yanından uzaklaştı ve gözlerinin içine bakarak şöyle konuştu: "Başka planı çoktan denedin! Söyle bana daha başka nasıl bir plan düşünüyorsun? Sana başka biri mi verecek battaniyeyi? Ne zaman son bulacak bizim bu bitmek bilmeyen çilemiz? Harbiden sen çiftçiliği neden bırakmıyorsun? Çalış didin kendini parala, ettiğin hasatla borçları öde, bırak bu işleri. Biz bu dünyaya borç ödemeye mi geldik? Karnını doyurmak için çalış didin, sonuç ne? Bırak şu tarla tapanla uğraşmayı. Sana para vermeyeceğim, vermeyeceğim işte!"

Halkū üzülerek şöyle konuştu: "Öyleyse hakaretlere katlanmak zorunda mı kalayım?"

Munnī titreyerek şöyle dedi: "Sana nasıl hakaret edebilir ya, onun krallığı mı burası?"

Fakat bunu demesiyle birlikte gergin kaşları gevşedi. Halkū'nun cümlesindeki o acı gerçek onu sanki vahşi bir hayvanla göz göze

[1] Premçand, (2014), मानसरोवर, (भाग - १), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 1. Cilt 11. Öykü.

III. YIKIM[1]

Benares'te Bīrā adında bir köyde yaşlı ve çocuksuz Bhungī adında dul bir Gond[2] kadın yaşıyordu. Onun içinde yaşayabileceği ne bir evi ne de bir parça toprağı vardı. Hayatını sürdürebilmesi için tek dayanağı tahıl kavurmada kullanılan fırınıydı. Köylüler alışkanlık olduğu üzere günün bir öğününde mutlaka kavrulmuş tahıl tükettiği için Bhungī'nin fırını hiç boş kalmıyor, daima kalabalık oluyordu. Kavurduğu ya da öğüttüğü bu tahıllardan yer ve fırının hemen yanındaki barakanın köşesinde uyurdu. Gün doğmadan kalkar, dört bir taraftan fırını yakmak için kuru yaprakları toplayıp getirirdi. Fırının hemen yanında koca bir yaprak yığını olurdu. Öğleden sonra fırını yakardı. Ancak her zamanki gibi Ekādaşī ya da dolunay olduğu gün inanışı gereği fırını yakmadığı veya köyün ağası Pandit Udaybhān Pānde'nin tahıllarını kavurmak zorunda kaldığı gün aç yatmak durumunda kalırdı. Ağa tahıllarını bedavaya ona kavurtturmakla kalmıyor onu kendi evine su taşıtmada da kullanıyordu. Bu yüzden zaman zaman fırın kapalı olurdu. O, ağanın köyünde yaşıyordu. Bu nedenle ağanın ona her türlü işi yaptırmaya yetkisi vardı. Buna adaletsizlik denemezdi. Aksine onun sayesinde çalışıp karnını doyurduğunu düşünüyordu. Öküzleri gün boyu koştuktan sonra akşamları aç karına getirip bağlamak çiftçinin göreviydi. Ağada merhamet ne gezer o yalnızca kendini düşünürdü, onu düşünmüyordu bile; Bhungī bir iki gün aç kalsa ölmezdi ya! Öldü diyelim, onun yerine başka bir Gond kolayca bulabilirdi. Ağa, Bhungī'ye kendi köyünde barınmasına izin vererek ona iyilik yapıyordu.

Bir ilkbahar günüydü. Hasat festivali yapılıyordu. Festival günü taze tahıllar kavrulup yenir ve bağış olarak başkalarına verilirdi.

---

[1] Premçand, (2014). मानसरोवर, (भाग – ८), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 8. Cilt 18. Öykü.

[2] Hindu bir kabile. Günümüzde de avcılık ve toplayıcılıkla yaşamlarını sürdürürler. Yerleşik hayata karşıdırlar. Onlar için en önemli üç şey orman, toprak parçası ve sudur. Bu üçü için savaş verirler. Genellikle ormanda yaşarlar ve ağaçları tanrıları olarak görürler.

IV. ṬHĀKUR'UN KUYUSU[1]

1

Cokhū küçük metal tası ağzına götürdüğünde suyun iğrenç korktuğunu farketti. Kocası Gangī'ye şöyle dedi: "Bu nasıl bir su böyle? Çok kötü kokuyor, bu su içilmez. Benim boğazım kuruyor ve sen bana bu pis suyu içiriyorsun!"

Gangī her akşam uzak bir kuyudan su çekip eve getiriyordu. Dün o suyu getirdiğinde suda kötü bir koku yoktu, ama bugün vardı. Nasıl olurdu bu? Tası burnuna götürdüğünde gerçekten kötü koktuğunu gördü. Hayvanın biri kuyuya düşüp ölmüş olmalıydı. Şimdi temiz suyu nereden bulacaktı?

Ṭhākur'un kuyusuna gitmesine kim izin verecekti? Öte yandan insanlar onu azarlayacaktı. Bakkal Efendi'nin kuyusu köyün diğer ucundaydı. Fakat oradan da su çekmesine kim izin verecekti? Köyde üçüncü bir kuyu yoktu.

Cokhū günlerdir hastaydı. Ancak birkaç güne kadar susuzluğa katlanabildi ve sonra şöyle dedi: "Susuzluktan kurudum kaldım. Daha fazla dayanamıyorum artık. Getir bana biraz su da burnumu kapatıp içeyim."

Gangī suyu vermedi. Pis suyun hastalığı artıracağını biliyordu; ancak suyu kaynatınca mikropların öldüğünden haberi yoktu. O karısına şöyle dedi: "Bu suyu nasıl içeceksin? Kim bilir hangi hayvan bu suda öldü? Kuyudan başka bir su çekip geleceğim."

Cokhū hayretle ona doğru baktı ve şöyle dedi: "Suyu nereden bulup getireceksin?"

"Ṭhākur ve Bakkal Efendi'nin kuyuları var. Bir tas su doldurmama izin vermezler mi?"

"Git de gör başına neler geleceğini, kolunu bacağını kırıp geri gönderirler seni. En iyisi sessizce burada oturman. Tanrı Brahma bize yardım edecektir elbet. Ṭhākur seni sopayla bir güzel döver ve

[1] Premçand, (2014), मानसरोवर, (भाग - १), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 1. Cilt 9. Öykü.

V. KEFEN[1]

1

Kulübenin kapısında baba-oğul sönmek üzere olan ateşin karşısına geçip sessizce oturmuştu ve içeride oğulun genç karısı Budhiyā'yı doğum sancısı tutmuştu. Kadın sancısından avazı çıktığı kadar öyle bir bağırıyordu ki kadının feryadı bu baba-oğlunun kalbine saplanıyordu. Soğuk bir kış gecesiydi. Doğa sessizliğe bürünmüş, bütün köy karanlığa gömülmüştü.

Ghīsū şöyle dedi: "Kurtulamayacak gibi görünüyor. Orada neler olup bittiğine gidip de bir baksana."

Mādhav sinirlenerek şöyle dedi: "Ölecekse neden bir an önce ölmüyor? Bakıp da ne yapayım?"

Ghīsū -"Sen ne kalpsizmişsin be! Bütün bir yıl onunla mutlu mesut birlikte oldun. Ne kadar vefasızmışsın sen be!"

Mādhav - "Onun çırpınışlarını görmeye dayanamıyorum."

Çamār'ların[2] bütün köyde adı çıkmıştı. Ghīsū bir gün çalışıyorsa üç gün keyfine bakıyordu. Mādhav o kadar işten kaçan biriydi ki yarım saat çalışsa bir saat boyunca çilam[3] içerdi. Bu yüzden hiçbir yerde iş bulamıyordu. Evde karnını doyuracak bir şeyler olduğunda çalışmaz o gün yan gelir yatarlardı. Ancak ve ancak açlıktan ölmek üzere olduklarında Ghīsū ağaca tırmanıp odunları kesip getirir, Mādhav ise pazarda bunları satardı. Ellerine para geçtiğinde de parayı oraya buraya savururlardı. Köyde iş bulma derdi yoktu. Çiftçi köyüydü. Çalışacak adam için iş çoktu. Ancak tembellikleri yüzünden kimse onları işe almaya tenezzül etmiyordu. Anca zorda kalınca, işçiye aşırı ihtiyaç olduğunda bu ikisinden birini işe almak zorunda kalıyorlardı. Eğer bu ikisi sādhu olsaydı memnuniyet ve sabra ermek için özkısıtlama ve

---

[1] Premçand. (2016). प्रेमचंद की संपूर्ण कहानियां मानसरोवर भाग- १. दिल्ली: मनोज पब्लिकेशन्स. 1. Kitap 68. Öykü.

[2] Düşük bir Hindu kastı: Kunduracılar.

[3] Toprak ya da tahtadan yapılmış sigara içmeye yarayan bir alet; Hint piposu, genellikle sādhular tarafından kullanılmaktadır.

VI. CEZA[1]

1

Alārakkhī'nin aylık maaşından kesinti olmadığı bir ay herhâlde hiç yoktu. Kimi zaman maaşının altıda beşini alırdı; ancak onun bütün her şeye katlanmasına rağmen temizlik müfettişi Munşī Khairāt Alī Khān'a bir türlü yaranamıyordu. Khān Efendi'nin emrinde yüzlerce kadın işçi çalışıyordu. Kimsenin maaşından kesinti yapmıyordu, kimseye ceza vermiyordu ve kimseyi azarlamıyordu. Khān Efendi saygın ve merhametli biriydi. Fakat Alārakkhī'yi sürekli azarlar ve ona ceza verirdi. Aslında o işten kaçan, kaba ve pasaklı biri olmadığı gibi çirkin de değildi. Bu soğuk havalarda bile gün ağarmadan çalı süpürgesini alıp dışarı çıkar ve saat dokuza kadar yolları süpürürdü. Yine de Khān Efendi ona ceza verirdi. Hatta kocası Husenī de fırsat buldukça ona yardım ederdi; fakat ne yapsa nafile, ceza yemek Alārakkhī'nin kaderinde vardı. Diğer insanlar için mutlu bir günü ifade eden ay başı Alārakkhī için ağlama günüydü. Parasını alacağı gün stresten kalbi sıkışırdı. Bu sefer maaşından ne kadar para kesilecekti kim bilir? O sınava giren çocuklar gibi maaşından yapılacak ceza kesintisinin miktarı düşünür dururdu.

O gün çok yorulmuştu, biraz nefes almak için oturdu. O sırada müfettiş tek atlı iki tekerlekli arabasıyla oraya doğru geliyordu. O, Ali Efendi'ye "Bir daha işimi düzgün yapacağım," diye kaç kere söylemişti. Fakat onu bir kez olsun dinlemedi. Hep elindeki kitaba adını not aldı. Günler sonra yine aynı olay yaşandı. Tatlıcıdan bir paisā'ya tatlı almış onu yiyordu. O sırada müfettiş nereden çıktıysa onun adını yine yazmıştı. Kim bilir nerede gizleniyordu. Ne zaman biraz rahatlayacak olsa kötü ruh misali gelip başına dikiliyordu. Adını iki kere yazmıştı; fakat Allah bilir maaşından ne kadar kesecekti! Ceza

[1] Premçand. (2016). प्रेमचंद की संपूर्ण कहानियां मानसरोवर भाग- १. दिल्ली: मनोज पब्लिकेशन्स. 1. Kitap 39. Öykü.

VII. BÜYÜ[1]

Nīlā: “Sen ona neden yazdın?”

Mīnā: “Kime?”

Nīlā: “Ona.”

Mīnā: “Ne demek istediğini anlamıyorum!”

Nīlā: “Çok iyi anlıyorsun! Benim onurumu zedeleyen, her yerde benim hakkımda konuşan o adama sen neden yüz veriyorsun? Senin bu yaptığın doğru mu?”

Mīnā: “Yanlış konuşuyorsun!”

Nīlā: “Sen ona mektup yazmadın mı?”

Mīnā: “Hiç de bile.”

Nīlā: “O zaman kusuruma bakma benim hatamdı. Sen benim kız kardeşim olmasan sana bu soruyu da sormazdım.”

Mīnā: “Ben kimseye mektup falan yazmadım.”

Nīlā: “Bunu duyduğuma sevindim.”

Nīlā: “Sen neden sırıtıyorsun?”

Mīnā: “Kim, ben mi?”

Nīlā: “Evet efendim, sen!”

Mīnā: “Hiç de bile ben gülmedim.”

Nīlā: “Ben kör müyüm?”

Mīnā: “Bunu sen kendi ağzınla söylüyorsun.”

Nīlā: “Sen neden sırıttın bakayım?”

Mīnā: “Ben doğru söylüyorum. Azıcık bile gülmedim ki.”

Nīlā: “Kendi gözlerimle gördüm güldüğünü.”

Mīnā: “Şimdi ben seni kendime nasıl inandırayım?”

Nīlā: “Sen beni kandırıyorsun.”

Mīnā: “Tamam sırıttım yeter, canımı mı alacaksın?”

Nīlā: “Senin bir kimseyi böyle gülerek alaya almaya ne hakkın var?”

Mīnā: “Ayaklarına kapanırım Nīlā, yakamı bırak. Gerçekten gülmedim.”

Nīlā: “Ben anlamayacak kadar aptal değilim.”

---

[1] Premçand, (2014). मानसरोवर, (भाग – २), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 2. Cilt 21. Öykü.

VIII. ACEMİ ÇAYLAKLAR[1]

1

Keşav'ın evinin pervazına bir kuş yumurtalarını bırakmıştı. Keşav ve onun kız kardeşi Şyāmā büyük bir dikkatle kuşları oraya gelip giderken seyrediyorlardı. Sabah olunca ilk iş olarak gözlerini ovuşturarak pervazın yanına varırlar ve iki kuşu orada tünemiş olarak bulurlardı. Bu iki çocuk onları seyretmekten zevk alıyorlardı, süt içmek ve calebī yemek bile akıllarına gelmiyordu. Kafalarında kuşlarla ilgili türlü türlü sorular vardı. Yumurtalar ne kadar büyüktü acaba? Ne renktiler? Kaç taneydiler? Ne yiyorlardı? Yumurtalardan yavru kuşlar nasıl dışarı çıkacaktı? Yavru kuşların kanatları nasıl çıkacaktı? Kuş yuvası nasıl bir şeydi? Fakat bu sorulara cevap verecek kimse yoktu. Ne annelerinin ev işlerinden ne de babalarının kendi yoğun iş temposundan dolayı bu tür sorulara ayıracak vakti vardı. Bu iki çocuk kendi aralarında hem soruyu soruyor hem de soruların cevabını vermeye çalışıyorlardı.

Şyāmā şöyle dedi: "Abi, söylesene, yavru kuşlar yumurtadan çıkar çıkmaz uçacaklar mı?"

Keşav bir bilim adamı gibi gururla şöyle konuştu:

"Hayır, sersem. Önce kanatları çıkacak. Kanatları olmadan zavallılar nasıl uçsun?"

Şyāmā şöyle dedi:

"Zavallı kuş ne yediriyor ki yavrularına?"

Keşav bu zor soruya bir cevap veremedi.

Bu şekilde aradan üç dört gün geçti. İkisinin de merakı gün geçtikçe daha da artıyor, yumurtaları görmek için sabırsızlanıyorlardı. Yavrular şimdi yumurtadan çıkmıştır diye tahmin yürütüyorlardı. Yavru kuşların beslenmesiyle ilgili birçok soru vardı kafalarında. Zavallı kuşlar bu kadar yiyeceği nerden bulup da bütün yavrularının karnını doyuracaktı. Zavallı yavrucaklar açlıktan cik cik diye öte öte ölecekti.

[1] प्रेमचंद, म., (2010). पुत्र प्रेम, नई दिल्ली: विश्व बुक्स. 11. Öykü.

IX. PARÇALANMA[1]

1

Bholā Mahto, ilk karısının ölümünden sonra ikinci evliliğini yaptığında oğlu Ragghū için kötü günler başlamıştı. Ragghū o sırada henüz on yaşındaydı. Köyde her şeyden habersiz mutlu mesut gullī-dandā[2] oynardı. Üvey anne gelir gelmez ona hayatı zindan etmişti. Pannā, Rupavatili[3] bir kadındı ve kibirli biriydi. Kendisi hiçbir iş yapmaz, sürüleri Ragghū otlatır öküzleri yine Ragghū beslerdi. Ragghū tepeden tırnağa evin bütün temizliğini yapardı. Pannā'nın aşkından babası Bholā'nın gözleri o kadar kör olmuştu ki bütün kötülükleri Ragghū'dan biliyordu. Pannā ne söylese sorgusuz sualsiz kabul ediyordu. Öbür yanda kimse Ragghū'nun şikâyetlerini umursamıyordu bile. Sonunda Ragghū da şikâyet etmeyi bıraktı. Ragghū kime gidip de dert yansındı? Sadece babası değil ki bütün köy ona düşmandı. Köy halkının nazarında o, Pannā'yı anlamaya hiç çalışmayan çok inatçı bir çocuktu. Zavallı kadının onunla yeterince ilgilendiğini, onu yedirip içirdiğini düşünen köylüler Pannā'nın tüm bunlara karşın aldığı mükafatı bu mudur diye sorgulamaktaydı. Onlara göre Pannā'nın yerinde başka bir kadın olsa Ragghū kimsenin umurunda bile olmazdı. Aslında o kolay anlaşılabilecek bir kadındı. Ama ne yaparsın, herkes güçlünün şikâyetlerini dinler, kimse güçsüzlerin feryadını duymaz! Ragghū'nun yüreği her gün anne özlemiyle yanıp tutuşuyordu. Annesi öleli sekiz yıl olmuştu, bir gün babası Bholā'nın da ölüm haberini aldı.

Pannā'nın dört çocuğu vardı. Bunlardan üçü erkek ve biri kız idi. Evin masrafları çoktu ve eve ekmek getirebilecek kimse yoktu. Ragghū'nun artık evlenme yaşı geldiği de aşikârdı. Pannā

---

[1] Premçand, (2014), मानसरोवर, (भाग - १), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 1. Cilt 1. Öykü.

[2] Bu çelik çomağa benzeyen Hindistan'da geleneksel bir çocuk oyundur. Oyunda iki sopa kullanılır. Sopalardan biri kalın ve uzun diğeri ise kısadır. Kısa olan sopa yere konur ve uzun sopa ile üzerine vurulup havalanması sağlanır. Ardından kısa sopa havadayken uzun ve kalın olan sopayla hızla vurulur. Sopayı en uzağa gönderebilen oyuncu oyunu kazanır.

[3] Hindistan'ın Gucerat eyelatinde bir köy.

X. AĞABEY[1]

1

Ağabeyim benden beş yaş büyüktü; fakat okulda benden sadece üç sınıf öndeydi. Okul hayatına ağabeyimle aynı yaşta başlamıştık. Ancak o, eğitim gibi önemli konularda aceleci davranmayı pek sevmiyordu. Öte yandan büyük çabalar göstermesine rağmen ağabeyim bir yıllık eğitimini anca iki ya da üç senede tamamlayabiliyordu. Temeli olmayan bir bina nasıl ayakta kalmayı başarabilecekti?

Ben küçüktüm, o büyüktü. Ben dokuz yaşındaydım, ağabeyim ise on dört. Beni gözetlemek ve bana talimatlar verme konusunda bütün haklara sahipti. Benden beklenense onun emirlerine kanun gibi uymamdı.

Ağabeyim yapı itibariyle gayretli biriydi. Daima onu önünde açık bir kitabın başında bulurdum. Arada zihnini dinlendirmek için kitabın kenar boşluklarına kuş, kedi ve köpek resimleri çizdiği oluyordu. Bazen de tek bir ismi, sözcüğü ya da cümleyi on veya yirmi kez yazdığı da oluyordu. Kimi zaman güzel bir el yazısıyla yazılmış mısralar olurdu. Kimi zaman da öyle anlamsız ve kafiyesiz yeni kelimeler kullanırdı. Ben ise bütün bunları kendi kendime anlamaya çalışır, ağabeyime sormaya cesaret edemezdim. O dokuzuncu sınıftaydı, ben beşinci. Benim onu anlayabilmem için daha kırk fırın ekmek yemem gerekiyordu.

Okumaya çok meyilli değildim. Bir kitap alıp bir saat boyunca onu okumak zahmetli bir işti. Ne zaman fırsatını bulsam yurttan çıkıp meydana inerdim ve burada misket oynar, kâğıttan kelebekler uçurur, yanıma bir arkadaş bulursam dört duvarın üzerine çıkar oradan aşağı atlar, atçılık oynar, motosiklete binip üstünde bir ileri bir geri yaparak anın tadını çıkarırdım. Bunlardan daha eğlenceli ne olabilirdi ki? Oyundan odama döndüğümde ağabeyimin çatık kaşlarını görünce kaskatı kesilirdim. Onun ilk sorusu hep "Nerelerdey-

[1] Premçand, (2014), मानसरोवर, (भाग - १), दिल्ली: भारत पुस्तक भंडार. 1. Cilt 5. Öykü.